

Araabia tõugu hobuste
aretusprogramm on vastu võetud
11.03.2011, kinnitatud EHS
Araabia hobuste kasvatajate
haruseltsi juhatuse ja tõukomisjoni
koosolekul.

Kinnitan:
Krista Sepp
EHS tegevdirektor
15.03.2011, Tori

ARAABIA TÄISVERELIST TÕUGU HOBUSTE ARETUSPROGRAMM

Õiguslikud alused

Õiguslikud alused araabia tõugu hobuste aretusprogrammi (edaspidi „Programmi“) ja selle osade jaoks on:

Euroopa Ühenduse määrused C.D. 92/353; C.D. 92/354; C.D. 96/78; 504/2008; C.D. 96/79; C.D. 92/216 ja direktiivid 90/427; Dir. 90/428.

Eesti Vabariigi Põllumajandusloomade aretuse seadus (06.11.2002; RT I 2002, 96, 566) ja sellega seonduvad õigusaktid:

Põllumajandusministri 18.12.2002 määrus nr 86 „Aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamise ning aretuseks sobivaks tunnistatud aretuslooma ja aretusmaterjali kasutamise alused“ (RTL 2002, 146, 2132);

Põllumajandusministri 21.12.2009 määrus nr 128 „Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, nende identifitseerimise ning registreerimise viisid ja kord; registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord“ (RTL 2009, 98, 1457) ja teised Eesti Vabariigi seadused.

World Arabian Horse Organization (WAHO) reeglid ja nõuded tõuraamatu loomisele ja pidamisele (WAHO rules and requirements for establishing and keeping a stud book).

Araabia täisverelise hobuse definitsioon

Araabia täisvereline on hobune, kes on kantud mõnesse WAHO poolt aktsepteeritud araabia hobuste tõuraamatusse või registrisse.

Aretuse eesmärk

Araabia tõugu hobuste aretusprogramm haarab kõiki abinõusid, mis aitavad kaasa araabia tõugu hobuste aretustöö edendamisele lähtudes aretuseesmärgist. Programm on koostatud tähtajatult.

Aretuse eesmärgiks on araabia täisvereliste hobuste aretamine, kasvatamine ja tõu propageerimine Eesti territooriumil.

Aretuse eesmärgiks on väga hea araabia hobuse tüübi ning ratsastatavuse omadustega ratsa-, sport- ja näitusehobune.

Eesmärk on suurendada aretajate teadlikkust paaridevaliku otsuste langetamisel.

Aretusedu saavutamine omab tihedat seost hobuste jõudlusega ning rahvusvahelise konkurentsivõimelisusega araabia hobuste näitustel.

Aretusmeetodid

Araabia tõug baseerub rahvusvaheliselt tunnustatud põlvnemisega araabia täisvereliste hobuste populatsioonil. Aretusmeetodina on lubatud kasutada ainult puhasaretust. Aretusvõttena on kasutusel perekondaretus.

Aretusedu saavutamise abinõud

Programmi eesmärkide saavutamiseks kasutatakse puhasaretust.

Oluliseks infoks aretajatele on seejuures hobuste hindamise ja võistlustulemuste andmed. Täpsemad kriteeriumid hobuste hindamise kohta on toodud aretusprogrammi osas „Aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamise kord“.

Araabia täisverelist tõugu hobuste tõuraamatut peetakse elektrooniliselt Jõudluskontrolli Keskuse serveris, algdokumente säilitatakse Eesti Hobusekasvatajate Seltsi (edaspidi EHS) büroos. Andmete kogumisel, kasutamisel ja säilitamisel lähtub EHS kehtivast seadusandlusest.

Aretusprogrammi täitmiseks vajalik aretusloomade arv ja aretuspiirkond

Araabia tõugu hobuste Eesti populatsioon on levinud üle Eesti Vabariigi.

Aretusprogrammist võtavad osa kõik hobused, kes on kantud tõuraamatusse ja nende järglased. Tõupopulatsioon hõlmab 55 hobust (seis 01.01.2011), 2009. aastal sündis 7 ja 2010. aastal 3 araabia tõugu varssa.

Araabia tõugu hobuste tõuraamatu andmeid säilitatakse elektrooniliselt Jõudluskontrolli Keskuse serverites (www.jkkeskus.ee/uushobu), kust hobusekasvatajad saavad kontrollida andmeid oma hobuste kohta. Kõigi karjas olevate ja karjast välja läinud (hukkunud, eksporditud) araabia tõugu hobuste andmed on kantud riiklikku hobuslaste registrisse PRIAs.

Tõu iseloomustus

Araabia täisvereline hobusetõug on aretatud Araabia poolsaarel, läbi aretuse ajaloo on kasutusel olnud puhasaretus. Eesti araabia hobuste populatsioon on kujunenud 1970.-ndatest aastatest alates Venemaalt imporditud araabia tõugu märedest ja täkkudest ning nende järglastest, alates aastast 2005 on imporditud hobuseid Leedust, Saksamaalt, Soomest, Austriast ja Hollandist.

Tõu omadused

Tõu omadusi väljendatakse soovitud ja mitte soovitud omaduste koondina. Eraldi vaadeldakse hobuse tõu- ja sootüüpi, kehaehitust, liikumisi ehk allüüre.

Värvus:

Tõus esinevad soliidsed põhivärvused: must, kõrb, raudjas ja hall.

Tüüp:

Tüüp väljendab hobuse vastavust Programmis kehtestatud nõuetele. Suguhobustel peavad olema selged sootunnused. Araabia tõugu hobusel peavad väljenduma:

- araabia tõutüüp;
- elegantne, suurejooneline, harmooniline ja suursugune ratsahobuse tüüp, mida rõhutab väljendusrikkus ja markantsus;
- turja kõrgus soovitavalt 145 ...160 cm.

Erinevatel kehaosadel on soovitavad ja mittesoovitavad tundemärgid.

Pea

Soovitav: väljendusrikas, uhke, keskmise suurusega, keskmise suurusega kõrvadega, sirge või nõgusa profiiliga pea. Silm suur elav sõbralik, lõuapärade vahe lai ja vaba liikuvusega.

Mittesoovitav: ilmetu, raske, kumera profiiliga pea; väike, tuhm ja tuim silm; kitsas lõuapärade vahe

Kael

Soovitav: keskmise pikkusega kuni pikk, hästi arenenud lihastega, hästi ja kergelt ühendatud kuklaga ning tiheda lakaga.

Mittesoovitavad: väga lühike või pikk, sügava ühendusega, madala asetusega kael.

Piht

Soovitav: markantne, kaugele seljale ulatuv turi. Abaluud suured ja libajad.

Mittesoovitavad: lühike ja madal turi, väikesed, lühikesed ja püstjad abaluud

Rind

Soovitav: sügav, lai ja kumera roietekaarega.

Mittesoovitavad: mittesügav, kitsas, lameda roietekaarega.

Keha

Soovitav: riskülikukujuline, lubatud ka ruudukujuline, hästi ühendatud hobuse ees-, kesk- ja tagaosa: selg keskmise, lihaseline, nimme lühike, kube lühike.

Mittesoovitavad: nõrk, nõgus või kumer nimme: laudjas kitsas, lühike, pikk tühimik.

Jäsemed

Soovitav: suured liigesed, keskmise pikkusega sõrgatsid, hästi vormitud tiheda kabjasarvega kabjad ja eelistatud on keskmisest kõrgem jala pikkus. Korrektne jäsemete asetus.

Mittesoovitavad: nõrkade liigeste ja kõõlustega, "kepisarnane" esijalg, eetsi- ja taatsine esijala seis, lame, nõõritud kämmal, lühike, püstine või pehme sõrgats. Liiga kitsas, lame või pehme kabjasarvega kabi, sirge või saabeljas tagajalg, lühike, nõrk kannaliiges, rangjalgne või kooskandne seis.

Liikumised ehk allüürid

Araabia hobuse samm ja traav peab olema hoogne ja avar, jäsemete liikumissuund otse ja ettepoole suunatud.

Ebasoovitavad on lühikesed, madalad ja riivlevad liikumised.

Seesmisel omadused (karakter, temperament ja tervis)

Soovitav omadused on tugev tervis, hea psüühiline ja füüsiline koormustaluvus, loomulik viljakus ja pärilike vigade puudumine.

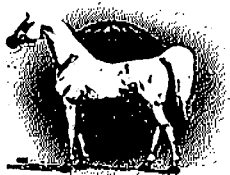
Araabia hobune peab olema tugeva tervisega, sõbralik, töötahteline ja tugeva närviga hobune, kes jätab intelligentse mulje. Tema käitumises peab olema äratuntav hea iseloom ning elav, kuid tasakaalukas temperament. Araabia hobune peab olema vastupidav kestvale tööle, vähenõudlik sööda ja pidamistingimuste suhtes.

Mittesoovitav on raskelt kohanevad, närvilised, kartlikud või arad hobused; pärilike vigadega hobused.

Aretusprogrammiga seonduvad nõutavad protseduurireeglid

Aretusprogrammi osadena esitatakse järgmised protseduurireeglid:

- Tõuraamatusse kandmise alused ja tõuraamatu pidamise kord
- Aretuslooma põlvnemise registreerimise ning põlvnemise õigsuse kontrollimise kord
- Aretuslooma jõudlusandmete ja geneetilise väärtuse hindamistulemuste kasutamise kord
- Aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamise kord
- Mära seemendusandmete registreerimise kord
- Põllumajanduslooma, keda soovitakse tõuraamatusse kanda, identifitseerimise ja selle üle arvestuse pidamise kord
- Seemendamise koolitusprogrammid ning seemendaja tunnistuse saamise nõuded ja tunnistuse väljastamise kord

TÕURAAMATUSSE KANDMISE ALUSED JA TÕURAAMATU PIDAMISE KORD

Seadusandlik alus tõuraamatu pidamise korrale ja hobuste tõuraamatusse kandmise alustele on toodud aretusprogrammi üldosas.

1. Mõisted

Tõuraamat – andmekogu, kuhu kantakse hobuse põlvnemise andmed, aretaja ja omaniku andmed ning tema geneetilise väärtuse hindamise ja jõudluskontrolli tulemused koos järglaste nimetamisega.

Araabia tõugu hobune – hobune, kelle mõlemad vanemad on kantud WAHO poolt aktsepteeritud araabia tõugu hobuste tõuraamatusse.

Tõuraamatus registreerimine – araabia tõugu hobuse järglase arvelevõtmine tõuraamatu põhiosas talle passi väljastamiseks.

Tõuraamatusse kandmine – mära või täku sugulise kasutuse või aretuseks tunnustamise registreerimine

2. Tõuraamat

Araabia tõugu hobuste tõuraamatut Eestis (edaspidi “tõuraamat”) peab Eesti Hobusekasvatajate Selts, kes vastutab sissekannete eest. Tõuraamatu kandeid tehakse ja algdokumente säilitatakse EHSi büroos. Tõuraamatu elektrooniline versioon asub Jõudluskontrolli Keskuse serverites aadressil <http://jkkeskus.ee/uushobu>. Hobuste kandmisel tõuraamatusse on õiguspädevaks organiks tõu- ja hindamiskomisjon.

Tõuraamatus peavad olema iga hobuse kohta järgmised andmed:

- aretaja ja omaniku nimi ja aadress;
- sünniaeg, sugu, värvus ja märgised;
- hobusele paigaldatud kiibi kood;
- individuaalnumber (UELN number);
- vähemalt neli esivanemate põlvkonda;
- tõuraamatusse kandmised ja kannete muutused;
- väljamineku kuupäev ja põhjus;
- kõik teadaolevad jõudluskontrolli tulemused ja võimalusel aretusväärtuse määramine;
- tõuaretusalane näitus ja toimumisaeg;
- tema järglaskond;
- geneetilise ekspertiisi akti number

Tõuraamat jaotatakse kolmeks põhiosaks: täkkude ja märade tõuraamat ning eeltõuraamat. Tõuraamatu erinevatesse osadesse kantakse hobused, kes vastavad antud osa nõuetele. Tõuraamatu sissekanne märgitakse ära hobuse passis.

Tõuraamatu põhiosa jaguneb:

- *Täkkude tõuraamat*, kuhu kantakse sugulises kasutuses olevad araabia tõugu täkud, kelle isa ja ema on kantud mõnda WAHO poolt tunnustatud araabia hobuste tõuraamatusse
- *Märade tõuraamat*, kuhu kantakse sugulises kasutuses olevad araabia tõugu mädad, kelle isa ja

- ema on kantud mõnda WAHO poolt tunnustatud araabia hobuste tõuraamatusse
- *Eeltõuraamat*, kuhu kantakse Eestis sündinud araabia tõugu varsad ja importhobused enne sugulist kasutamist. Aretuses kasutusse võtmisel kantakse hobune vastavalt täkkude või märade tõuraamatusse.

Juhul kui selgub, et hobuse sissekanne tõuraamatu vastavasse osasse on toimunud valede või puudulike põlvnemisandmete või muude tunnuste alusel, tuleb sisse viia kannete muudatused.

3. Vajalikud dokumendid tõuraamatusse kandmisel

3.1. Varsa esmakordseks tõuraamatusse kandmiseks vajalikud dokumendid:

- *Paarituste registreerimise leht (lisa 1)*

Araabia täisverelise sugutäku pidaja täidab igal aastal jooksvalt Paarituste registreerimise lehe ja edastab selle hiljemalt 31. detsembriks tõuraamatu pidajale. Paarituste registreerimise leht sisaldab järgnevaid andmeid iga hooajal paaritatud mära kohta: mära nimi, värvus, sünniaeg, individuaalnumber; mära omaniku nimi ja kontaktandmed; paarituste kuupäevad.

- *Paaritustunnistus / varsa sünnitunnistus (lisa 2)*

Paaritustunnistuse registreeritud vormi väljastab täku pidajale EHS. Paaritustunnistus on kolmeosaline isekopeeruv blankett. Täku pidaja täidab ja allkirjastab paaritustunnistuse koheselt peale teostatud paaritust. Paaritustunnistuse ühe lehe saadab täku omanik 31. Detsembriks EHS koos Paarituste registreerimise lehega. Paaritatud mära omanik saab täku pidajalt paaritustunnistuse esimesed kaks lehte, mille ta hoiab alles kui tõenduse toimunud paarituse kohta. Teise eksemplari paaritustunnistusest saadab mära omanik varsa sünni järel tõuraamatupidajale. Mära müügi korral antakse paaritustunnistus edasi mära ostjale. Varsa sünni, surnult sünni, aborteerumise korral täidab mära pidaja varsa sünnitunnistuse osa, allkirjastab ja saadab selle EHSi büroosse 30 päeva jooksul.

Paaritustunnistus / varsa sünnitunnistus peab sisaldama järgnevaid andmeid:

- Täku nimi, värvus, sünniaeg, individuaalnumber ja/või tõuraamatu number
- Mära nimi, värvus, sünniaeg, individuaalnumber ja/või tõuraamatu number
- Paarituste ajad ja kasutatud meetod (naturaalpaaritus, kunstlik seemendus värske või külmutatud spermaga)
- Täku omaniku nime, kontaktandmeid ja allkirja
- Mära omaniku nime, kontaktandmeid ja allkirja
- Varsa sünniaeg, sugu ja värvus
- Andmed surnult sünni/abordi/ mitte tiinestumise kohta (vajadusel)
- Varsa omaniku nimi, kontaktandmed ja allkiri

Kui mära tiinestatakse kunstlikult värske või külmutatud spermaga, tuleb lisaks paaritustunnistusele täita ka *Sperma kogumise ja seemenduse raport (lisa 3)*. Sperma kogumise ja seemenduse raport ei asenda paaritustunnistust, mis tuleb täita tavalises korras.

- *Identifitseerimisleht (lisa 4)*

Varsa identifitseerib ning identifitseerimislehe täidab EHSi poolt volitatud isik varsa ema juures. Identifitseerimisleht allkirjastatakse varsa omaniku või tema esindaja poolt. Identifitseerimisleht koostatakse kahes eksemplaris, mille originaal jääb tõuraamatu pidajale ja koopia jääb varsa omanikule. Identifitseerimislehe alusel väljastatakse hobuse pass hiljemalt 6 kuu jooksul peale identifitseerimist. Identifitseerimislehel peavad sisalduma järgmised andmed:

- Varsa nimi, sünniaeg, sünnikoht ja sugu
- Omaniku või omaniku esindaja nimi ja kontaktandmed
- Varsa isa ja ema nimed, individuaalnumbrid ja/või tõuraamatu numbrid
- Ema paarituse aeg ja paaritustunnistuse number
- Varsa värvus, märgiste kirjeldus ja joonisdiagramm
- Märge transpordiga märgistamise kohta
- Identifitseerija ja omaniku allkirjad

- *Geneetilise ekspertiisi akt (lisa 5)*

Kõik araabia täisverelised hobused peavad olema geneetiliselt identifitseeritud ja põlvnemise vastavus kontrollitud. Vanemate hobuste puhul loetakse vastuvõetavaks ka põlvnemise kontroll immunogeneetilise uuringu põhjal. Alates 2007 aasta sünnist peavad kõik Eestis sugulises kasutuses olevad araabia täisverelised hobused ja nende järglased olema geneetiliselt identifitseeritud ja järglaste põlvnemisandmete kontroll teostatud DNA põhjal. Erijuhtumitel ja WAHO loal võib kasutada immunogeneetilist uuringut, kasutades naaberriikide tunnustatud laborite teenuseid.

Geneetilist identifitseerimist võib teostada laboratoorium, mis on Rahvusvahelise Loomageneetika Seltsi (International Society of Animal Genetics, ISAG) liige. Iga araabia täisverelist tõugu hobune peab olema enne tõuraamatusse kandmist geneetiliselt identifitseeritud. Varsa esmakordsel registreerimisel on vajalik tema põlvnemise tõestamine DNA alusel. Geneetiline identifitseerimine teostatakse karva- või vereproovi alusel, mis saadetakse laboratooriumi koos järgnevate andmetega:

- Varsa nimi, sugu, värvus, sünniaeg, tõug, individuaalnumber
- Ema nimi, sugu, värvus, sünniaeg, tõug, individuaalnumber
- Isa nimi, sugu, värvus, sünniaeg, tõug, individuaalnumber

Laboratoorium väljastab geneetilise identifitseerimise ja põlvnemisandmete õigsuse kohta akti. Geneetilise ekspertiisi akti säilitatakse EHSi kontoris ja EHSi koostööpartneriks olevas laboratooriumis

3.2. Imporditud hobuste tõuraamatusse kandmiseks vajalikud dokumendid:

- *Eksportsertifikaat (lisa 6)*

Araabia täisverelise hobuse liikumisel ühe tõuraamatu haldusterritooriumilt teisele väljastab eksportiva riigi tõuaretusühing hobusele WAHO poolt heakskiidetud vormil eksportsertifikaadi, mis saadetakse otse importivale tõuaretusühingule. Eksportsertifikaat on aluseks hobuse registreerimisel, seda ei saa asendada ükski teine dokument.

- DNA profiil / veregrupi valem

Hobuse impordi korral saadetakse eksportsertifikaadiga koos koopia tema ja tema vanemate DNA profiilist ning põlvnemisandmete õigsust tõendavast sertifikaadist. Korduv identifitseerimine DNA alusel ei ole vajalik, kui ei ole kahtlusi hobuse identiteedi osas. Vastavate kahtluste tekkimisel tuleb sellest teavitada eksportivat tõuaretusühingut ja teostada korduv DNA analüüs.

DNA sertifikaate säilitatakse EHSi kontoris ja EHSi koostööpartneriks olevas laboratooriumis.

Tiine mära puhul on tulevase varsa registreerimiseks vajalik kasutatud täku DNA profiil, põlvnemistabel 5 eellaste põlvkonnaga ja täku omaniku poolt allkirjastatud Paaritustunnistus.

4. Hobuse passi väljaandmise kord

Pass on dokument hobuse päritolu, jõudluse ja identifitseerimise kohta, mis kuulub hobuse juurde ja peab omaniku vahetuse korral hobusega kaasnema. Eestis sündinud araabia täisverelistele hobustele väljastab passi EHS.

Pass sisaldab järgmisi andmeid hobuse kohta:

- passi väljastanud aretusühistu nimi;
- hobuse nimi ja individuaalnumber (UELN);
- hobuse märgistus (transponder, põletusmärk jms.);
- hobuse tõug, sünniaeg, sugu, värvus, märgised ning joonisdiagramm;
- hobuse ja tema eellaste põlvnemine nelja põlvkonna ulatuses (sh. hobuse vanemate ja -vanavanemate nimed, värvused, sünniaastad ning kanded vastavatesse tõuraamatu osadesse);
- ema paaritamisaeg;
- hobuse jõudluskontrolli ja aretusväärtuse andmed, märkmeid hobuse hindamise ja tunnustamise kohta;
- aretuskonkursside ja näituste tulemused;
- aretaja nimi ning aadress.

Pass edastatakse hobuseomanikule peale passi väljastamisega seotud arve tasumist Seltsile. Passi kadumisest peab omanik EHSi viivitamatult teavitama ning kirjaliku avalduse alusel väljastatakse talle duplikaatpass.

Passi väljastamiseks peab hobuse olema märgistatud elektroonilise transpondriga, identifitseeritud värvuse ja märgiste ning DNA alusel, kandma nime ja saama aretusühingult UELN numbri.

4.1 Hobuse märgistamine elektroonilise transpondriga

Hobused märgistatakse elektroonilise transpondriga. Õigus transpondri paigaldamiseks on veterinaararstil. Transponder tuleb paigaldada hobuse kaela vasakule küljele turja ja kukla vahelisele alale. Märgistamine peab toimuma hobuse identifitseerimisega üheaegselt või varem. Kui märgistamine toimub üheaegselt identifitseerimisega, kannab veterinaararsti transpondri poolt edastatava koodi identifitseerimislehele (lisa 4). Varasema transpondriga märgistamise puhul täidab veterinaararst teate hobuse märgistamise kohta (lisa 7) ning hobuse omanik esitab teatise 30 päeva jooksul alates hobuse märgistamisest Seltsi.

Enne 01.07.2009 identifitseeritud hobuste märgistamisel transpondriga täidab veterinaararst teate hobuse märgistamise kohta (lisa 7) ning hobuse omanik saadab selle 30 päeva jooksul alates hobuse märgistamisest Seltsi. Teatelt peab selguma millal märgistamine toimus, märgistaja, millist hobust märgistati, paigaldatud transpondri poolt edastatav kood ja koht, kuhu transponder paigaldati.

4.2 Hobuse identifitseerimine värvuse ja märgiste alusel

Hobuse identifitseerib ja joonisdiagrammi koostab EHSi volitatud identifitseerija, täites identifitseerimislehe (lisa 4). Identifitseerimisleht allkirjastatakse hobuse omaniku või tema esindaja poolt. Identifitseerimisleht koostatakse kahes eksemplaris, mille originaal jääb tõuraamatu pidajale ja koopia jääb varsa omanikule.

4.3 Hobuse identifitseerimine DNA alusel

Iga araabia täisverelist tõugu hobune peab olema enne tõuraamatusse kandmist geneetiliselt identifitseeritud ja põlvnemine kontrollitud. Varsa esmakordsel registreerimisel on vajalik tema põlvnemise kontroll DNA alusel. Vanemate hobuste puhul loetakse vastuvõetavaks ka põlvnemise kontroll immunogeneetilise uuringu põhjal.

Geneetiline identifitseerimine teostatakse karva- või vereproovi alusel, mis saadetakse laboratooriumi koos järgnevatel andmetega:

- Varsa nimi, sugu, värvus, sünniaeg, tõug, individuaalnumber
- Ema nimi, sugu, värvus, sünniaeg, tõug, individuaalnumber
- Isa nimi, sugu, värvus, sünniaeg, tõug, individuaalnumber

Laboratoorium väljastab geneetilise identifitseerimise ja põlvnemisandmete õigsuse kohta akti (lisa 5).

4.4 Hobuse nimi ja UELN number

Hobused, kellele väljastatakse pass, peavad kandma nime. Nime annab hobusele omanik. Nimi ei tohi olla ühetäheline või põhjendamatult pikk. Nimi peaks soovituslikult algama ema nime esitähedega. Kui nime osana kasutatakse aretaja või sünnikoha nime (nt. –S jne) rakendub soovitus vaid hobuse pärisnimele. Nime osana ei ole lubatud kasutada rahvusvaheliselt hobusekasvatuse tunnustatud tõuraamatu kaubamärki (näit. Z jne.).

EHSil on õigus nõuda nime muutmist järgmistel põhjustel:

- korduvate nimede kasutamisel;
- põhjendamatult pikkade nimede korral;
- kuulsate hobuste nimede kasutamisel.

Hobuse esmakordsel registreerimisel antakse talle aretusühingu poolt individuaalnumber (UELN), mida edaspidi ei muudeta.

Alates 01.07.2008 on individuaalnumber (UELN) 15 kohaline ning järgmise ülesehitusega:

233002	5	00	6832	08

aretusühistu kood, mis algab riigi koodiga   tõu kood   registrinumber   sünniaasta

5. Aretusandmete muutmine

Kõik muudatused (värvus, märgised, jõudluskontroll, näituste tulemused, omanikuvahetus jm.) kantakse passi ja tõuraamatusse EHSi volitatud isiku poolt. Vastavate märgete tegemiseks esitab hobuse omanik EHSile avalduse paranduse siseseviimiseks dokumenti ja vajadusel (nt. omanikuvahetus) paranduse tegemise aluseks oleva dokumendi koopia või ära kirja.

Passis sisalduvate andmete muutmine või täiendamine omaniku poolt on keelatud.

6. Aretaja kohustused

Vastavalt Põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määrusele nr 128 on aretaja kohustatud pidama arvestust karjas olevate hobuste üle. Tõuraamatus registreeritud hobuse pidaja peab täitma algarvestuse lehte (lisa 8) ja edastama aasta lõpuks andmed karjas olevate hobuste kohta EHSi büroosse.

Registreerida tuleb vähemalt järgmised andmed:

- hobuse nimi
- tõug
- sünniaeg
- karja toomise ja karjast väljaviimise aeg
- lähte- ja sihtkoha aadress koos sealse loomapidaja nime ja isiku- või registrikoodiga.

Andmete muutumise korral (nt. hobuse karja tulek või karjast väljaminek, varssumine, kastreerimine, paaritused) tuleb need arvestusdokumentidesse kanda 3 päeva jooksul sündmuse toimumisest alates. Karja arvestusdokumente tuleb säilitada vähemalt 3 aastat alates hobuse karjast väljamineku päevast.

Aretajad vastutavad andmete õigsuse eest kõigil dokumentidel, mida nad täidavad või väljastavad. Aretaja kohustus on kontrollida oma hobuse dokumentides sisalduvate andmete õigsust. Ebatäpsete andmete avastamise korral tuleb sellest EHSi büroosse viivitamatult teatada ning edastada parandust vajav dokument EHSi büroosse. EHSi volitatud isik viib sisse vajalikud parandused koos märkustega.

Hobuste sündmuste (omanikuvahetus, kastreerimine, hukkumine jms.) korral teavitab hobuse omanik või omanike esindaja sellest EHSi tõuraamatu pidajat 30 päeva jooksul sündmuse toimumisest alates.

6.1 Omanikuvahetusest teavitamine

Omanikuvahetusest tuleb EHSi teavitada 30 päeva jooksul peale sündmuse toimumist. Pass tuleb uue omaniku andmete sissekandmiseks edastada EHSi büroosse koos omandiõiguse muutust kinnitava dokumendiga. Selleks võib olla kas:

- hobuse ostu-müügi leping või
- omaniku vahetuse teatis (lisa 9)

Mõlema dokumendi puhul on vajalikud järgmised andmed: mõlema osapoole nimed, aadressid, allkirjad ja dokumendi koostamise kuupäev. Pass edastatakse uuele hobuseomanikule peale omanikuvahetuse registreerimisega seotud arvete tasumist Seltsile.

6.2 Täku valdaja kohustused

Täku valdaja vastutab nõuetele vastava paarituse (seemenduse) läbiviimise ja selle registreerimise eest EHSis.

Täku valdaja kohustuste hulka kuuluvad:

- paaritustunnistuse täitmine;
- paaritusandmete registreerimine EHS-is 31.detsembriks
- kinnipidamine kõigist täkkude paarituste või seemenduste piirangutest;
- täku asukoha muutusest ning tõuaretusest väljalangemise kohta teavitamine EHSi büroosse;
- nõustumine nende valduses olevate aretusandmete edastamise ja avaldamisega
- täku põlvnemise geneetilise ekspertiisi läbiviimise korraldamine.

Täku valdaja on kohustatud teavitama mära omanikku võimalikest omadustest, mis võivad vähendada järglase aretuslikku väärtust (nt. geneetilise põlvnemisandmete kontrolli puudumine jm).

6.3 Mära valdaja kohustused

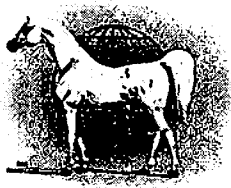
Mära valdaja (omanik, pidaja) vastutab varsa sünnist õigeaegselt teatamise eest. Ta on kohustatud:

- Allkirjastama varsa sünnitunnistuse ja saatma selle 30 päeva jooksul peale varsa sünni EHSi kontoris
- Korraldama varsa märgistamise elektroonilise transpondriga ja võimaldama varsa identifitseerimise enne tema kuue kuu vanuseks saamist ema kõrval, allkirjastama identifitseerimislehe
- Korraldama varsa identifitseerimise ja põlvnemisandmete kontrolli DNA alusel

7. Andmete säilitamine

Aretaja on kohustatud pidama arvestust karjas olevate hobuste üle. Registreerida tuleb vähemalt järgmised andmed: hobuse nimi, tõug, sünniaeg, karja toomise ja karjast väljaviimise aeg ning lähte- ja sihtkoha aadress koos sealse loomapidaja nime ja isiku- või registrikoodiga. Karja arvestusdokumente tuleb säilitada vähemalt 3 aastat alates hobuse karjast väljamineku päevast.

Paaritustunnistusi, sünnitunnistusi, identifitseerimislehti, paaritusnimekirju, omanikuvahetuse teostamise avaldusi ja teisi algdokumente säilitatakse EHSi büroos tähtajatult.

ARETUSLOOMA PÕLVNEMISE REGISTREERIMISE JA PÕLVNEMISANDMETE ÕIGSUSE KONTROLLIMISE KORD

Seadusandlik alus aretuslooma põlvnemise registreerimisele ja põlvnemisandmete õigsuse kontrollimise korrale on toodud aretusprogrammi üldosas.

Aretuses kasutatavate hobuste põlvnemisandmete registreerimise peab tagama hobusepidajate-aretajate õigeaegne ja korrektne andmete edastamine tõuraamatu pidajale.

1. Varsa registreerimine ja põlvnemisandmete õiguse kontroll

Sugutäku pidaja täidab paarituse toimumise järel Paaritustunnistuse (lisa 2), mille originaali annab ta üle märaomanikule ja koopia jätab endale. Täkupidaja täidab paaritushooaja jooksul jooksvalt Paarituste registreerimise lehe (lisa 1) ja saadab selle paaritushooaja lõppedes hiljemalt 31. detsembriks EHSi kontoris koos Paaritustunnistuse koopiatega.

Varsa sünni järel täidab märaomanik paaritustunnistuse varsa sünnitunnistuse osa (lisa 2) ja saadab selle 30 päeva jooksul EHSi kontoris.

Varss tuleb märgistada elektroonilise transpordiga veterinaararsti poolt ning selle kohta tuleb vajaduse täita Hobuse märgistamise teade (lisa 7).

EHSi volitatud identifitseerija identifitseerib varsa kuue kuu jooksul peale sündi, täites Identifitseerimislehe (lisa 4).

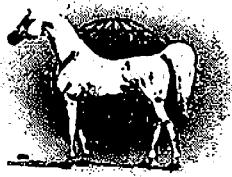
Varsalt tuleb võtta vere/karvanäidis DNA profiili määramiseks ja põlvnemisandmete kontrollimiseks ning saata laborisse koos geneetilise ekspertiisi aktiga (lisa 5)

Kui kõik dokumendid vastavad nõuetele, põlvnemisandmed on tõesed ja varsa mõlemad vanemad on eelnevalt tõuraamatusse kantud, registreeritakse varss tõuraamatusse ja talle antakse individuaalnumber ning väljastatakse pass.

2. Imporditud hobuse registreerimine ja põlvnemisandmete õigsuse kontroll

Hobuse importija on kohustatud hobuse impordist teatama EHSile 30 päeva jooksul peale riiki sisenemist. Tõuraamatusse kandmise toiminguid ei alustata enne eksportsertifikaadi (lisa 6) saabumist. Eksportsertifikaadiga koos peab eksportivast aretusühingust saabuma hobuse põlvnemistabel vähemalt nelja eellaste põlvkonnaga, DNA profiil ja põlvnemisandmete kontrolli raport. Kõigi vajalike dokumentide olemasolul identifitseerib EHS volitatud esindaja hobuse eksportsertifikaadi alusel ja teeb vastava märke hobuse passi.

Kui hobuse identiteedi suhtes ei teki kahtlusi, kantakse hobune tõuraamatusse. Kui hobuse värvus ja/või märgised ei vasta eksportsertifikaadis näidatutele, tuleb teostada korduv DNA analüüs, teavitades sellest ka eksportinud tõuaretusühingut.

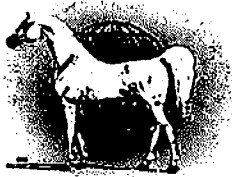

ARETUSLOOMA JÕUDLUSANDMETE JA GENEETILISE VÄÄRTUSE HINDAMISTULEMUSTE KASUTAMISE KORD

Seadusandlik alus aretuslooma jõudlusandmete ja geneetilise väärtuse hindamistulemuste kasutamise korrale on toodud aretusprogrammi üldosas.

Hobuse geneetilist väärtust hinnatakse tema jõudlusandmete alusel. Hobuse omajõudlust hinnatakse varsaeas, hobuste ülevaatustel, tõunäitustel, võõrratsaniku testil, rakendihobuste jõudluskatsetel ja võistlusspordis. Hobuse jõudluse hindamisel arvestatakse ka järglaste, eellaste ja külgsugulaste jõudlusandmeid.

Jõudlusandmed avaldatakse jooksvalt EHSi koduleheküljel ja koondandmetena aastaraamatus.

ARETUSLOOMA JA ARETUSMATERJALI ARETUSEKS SOBIVAKS TUNNISTAMISE KORD

Seadusandlik alus aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamise korrale on toodud aretusprogrammi üldosas.

Vastavalt World Arabian Horse Organization (WAHO) reeglitele ja nõuetele tõuraamatu loomisele ja pidamisele (WAHO rules and requirements for establishing and keeping a stud book) on aretuses lubatud kasutada kõiki araabia täisverelise hobuse definitsioonile vastavaid hobuseid sõltumata jõudluskatsete tulemustest.

Täku tunnistamine aretuseks sobivaks

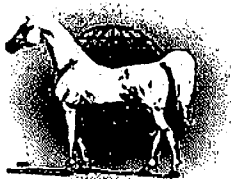
Täkk tunnistatakse aretuseks sobivaks, kui:

- Täkk vastab araabia täisverelise hobuse definitsioonile ja on kantud mõnesse WAHO poolt tunnustatud tõuraamatusse või registrisse
- Täkk on nõuetekohaselt geneetiliselt identifitseeritud

Mära tunnistamine aretuseks sobivaks

Mära tunnistatakse aretuseks sobivaks, kui:

- Mära vastab araabia täisverelise hobuse definitsioonile ja on kantud mõnesse WAHO poolt tunnustatud tõuraamatusse või registrisse
- Mära on nõuetekohaselt geneetiliselt identifitseeritud

MÄRA SEEMENDUSANDMETE REGISTREERIMISE KORD

Seadusandlik alus mära seemendusandmete registreerimise korrale on toodud aretusprogrammi üldosas.

Seemenduseks loetakse mära tiinestamist vabapaaritusega, käestpaaritusega, seemendamisega värske, jahutatud või sügavkülmutatud spermaga.

Mära seemendus- ja paaritusandmete nõuetekohase registreerimise kohustus on nii täku- kui märaomanikul või omaniku esindajal.

Seemenduste registreerimise aluseks on järgmised dokumendid:

- täku paaritusnimekiri (lisa 1)
- paaritustunnistus/varsa sünnitunnistus (lisa 2)
- sperma kogumise ja seemenduse raport (lisa 3)

Täku paaritusnimekirja peetakse eraldi iga kasutuses oleva täku kohta eraldi ja edastatakse aasta lõpul EHSi büroosse, kus sisestatakse nimekirja alusel paaritused elektroonilisse tõuraamatusse. Täku pidajal on soovitatav jätta omale algdokumentatsiooni koopia paaritusnimekirjast.

Paaritustunnistus täidetakse iga paaritatud mära kohta. Paaritustunnistuse koopia saada täkuomanik EHSi büroosse 31. detsembriks. Paaritustunnistus kaasneb alati määraga tema müügi korral. Varsa sünnitunnistus edastatakse EHSi kontoris 30 päeva jooksul peale varsa sündi, mittetiinestumise korral hiljemalt 31. detsembriks.

Seemendaja/paarituspunkti pidajana käsitletakse täku omanikku või valdajat või kunstliku seemenduse läbi viinud veterinaararsti.

Mära tiinestamine kunstliku seemendusega

Vastavalt Põllumajandusloomade aretuse seaduse § 24 lg 7 peab seemendaja elektrooniliselt või paberkandjal arvestust emasloomade seemendamise kohta.

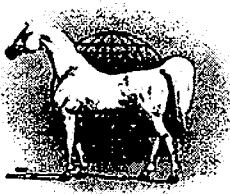
Arvestuses peavad kajastuma järgmised andmed:

- seemenduse järjekorra number
- seemendamise aeg
- loomapidaja/mära omaniku nimi
- isas- ja emaslooma nimi, nende registreerimisnumber ja tõuraamatunumber.

Eelpoololevad andmed peab seemendaja edastama aretusühingule peale seemendust järgmisel kuul.

Täkult kogutud sperma omanikuks loeb EHS täku omanikku sperma kogumise ajal, kui täkuomanik pole lepingu alusel sperma omanikuks nimetanud mõnda teist füüsilist või juriidilist isikut. Lepingu ära kiri peab olema edastatud EHSi büroosse. Täku omaniku muutumisel jääb sperma omanik muutumatuks, kui täku ostumüügilepingus ei ole sätestatud teisiti.

Araabia täisvereliselt täkult sperma kogumisel tuleb täita *Sperma kogumise ja seemenduse raport (lisa 3)*.

PÕLLUMAJANDUSLOOMA, KEDA SOOVITAKSE TÕURAAMATUSSE KANDA, IDENTIFITSEERIMISE JA SELLE ÜLE ARVESTUSE PIDAMISE KORD

Seadusandlik alus põllumajanduslooma, keda soovitakse tõuraamatusse kanda, identifitseerimise ja selle üle arvestuse pidamise korrale on toodud aretusprogrammi üldosas.

Hobune identifitseerimise osadeks on:

- joonisdiagramm hobuse kirjeldusega
- elektroonilise transpondri edastatav kood
- nimi
- individuaalnumber (UELN)
- DNA profiil ja põlvnemisandmete kontroll
- elektroonilise tõuraamatu kirje
- hobuse pass

Varsa sünnitunnistuse või sünniteate peab määra omanik edastama tõuraamatupidajale 30 päeva jooksul alates varsa sünnist. Varsa sünnitunnistus või sünniteade on aluseks kõigile järgmistele toimingutele varsa identifitseerimiseks.

1. Joonisdiagrammi koostamine

Varsa identifitseerib ning identifitseerimislehe (lisa 4) täidab EHSi poolt volitatud isik varsa ema juures. Identifitseerimisleht allkirjastatakse varsa omaniku või tema esindaja poolt. Identifitseerimisleht koostatakse kahes eksemplaris, mille originaal jääb tõuraamatu pidajale ja koopia jääb varsa omanikule. Identifitseerimislehel peavad sisalduma järgmised andmed:

- Varsa nimi, sünniaeg, sünnikoht ja sugu
- Omaniku või omaniku esindaja nimi ja kontaktandmed
- Varsa isa ja ema nimed, individuaalnumbrid ja/või tõuraamatu numbrid
- Ema paarituse aeg ja paaritustunnistuse number
- Varsa värvus, märgiste kirjeldus ja joonisdiagramm
- Märges transpondriga märgistamise kohta
- Identifitseerija ja omaniku allkirjad

2. Märgistamine elektroonilise transpondriga

Elektroonilise transponderi paigaldab veterinaararst. Transponder tuleb paigaldada hobuse vasakule küljele kaelale turja ja kukla vahelisele alale. Märgistamine peab toimuma samaaegselt joonisdiagrammi koostamisega, või varem. Varasema märgistamise puhul peab hobuse pidaja esitama veterinaararsti teate identifitseerimise toimumise kohta (lisa 7). Teatelt peab selguma millal märgistamine toimus, märgistaja, millist hobust märgistati, paigaldatud transpondri poolt edastatav kood ja koht, kuhu transponder paigaldati.

<http://jkkeskus.ee/uushobu> . Hobuste kandmisel tõuraamatusse on õiguspädevaks organiks tõu- ja hindamiskomisjon.

Tõuraamatus peavad olema iga hobuse kohta järgmised andmed:

- aretaja ja omaniku nimi ja aadress;
- sünniaeg, sugu, värvus ja märgised;
- hobusele paigaldatud kiibi kood;
- individuaalnumber (UELN number);
- vähemalt neli esivanemate põlvkonda;
- tõuraamatusse kandmised ja kannete muutused;
- väljamineku kuupäev ja põhjus;
- kõik teadaolevad jõudluskontrolli tulemused ja võimalusel aretusväärtuse määramine;
- tõuaretusalane näitus ja toimumisaeg;
- tema järglaskond;
- geneetilise ekspertiisi akti number Eestis sündinud hobustel

7. *Hobuse pass*

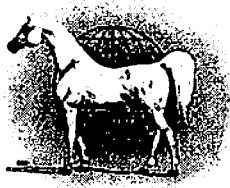
Pass on dokument hobuse päritolu, jõudluse ja identifitseerimise kohta, mis kuulub hobuse juurde ja peab omaniku vahetuse korral hobusega kaasnema. Eestis sündinud araabia täisverelistele hobustele väljastab passi EHS.

Pass sisaldab järgmisi andmeid hobuse kohta:

- passi väljastanud aretusühistu nimi;
- hobuse nimi ja individuaalnumber (UELN);
- hobuse märgistus (transponder, põletusmärk jms.);
- hobuse tõug, sünniaeg, sugu, värvus, märgised ning joonisdiagramm;
- hobuse ja tema eellaste põlvnemine nelja põlvkonna ulatuses (sh. hobuse vanemate ja -vanavanemate nimed, värvused, sünniaastad ning kanded vastavatesse tõuraamatu osadesse);
- ema paaritamisaeg;
- hobuse jõudluskontrolli ja aretusväärtuse andmed, märkmeid hobuse hindamise ja tunnustamise kohta;
- aretuskonkursside ja näituste tulemused;
- aretaja nimi ning aadress.

Passi väljastamiseks peab hobune olema märgistatud elektroonilise transpondriga, identifitseeritud värvuse ja märgiste ning DNA alusel, kandma nime ja saama aretusühingult UELN numbri.

Passi kadumisest peab omanik EHSi viivitamatult teavitama ning kirjaliku avalduse alusel väljastatakse talle duplikaatpass. Hobuse surma korral tagastatakse pass aretusühingule.

SEEMENDAMISE KOOLITUSPROGRAMMID NING SEEMENDAJA TUNNISTUSE SAAMISE NÕUDED JA TUNNISTUSE VÄLJASTAMISE KORD

Seadusandlik alus seemendamise koolitusprogrammide ning seemendaja tunnistuse saamise nõete ja tunnistuse väljastamise korrale on toodud aretusprogrammi üldosas.

Eesti Hobusekasvatajate Selts ei vii läbi seemendajate koolitusi. Vajadusel tehakse koostööd Eesti Maaülikooliga.

EHS väljastab seemendaja tunnistuse tegevusloaga veterinaararstile, kes tegeleb hobuste kunstliku seemendusega. Seemendaja tunnistuse saanud veterinaararst kohustub seemendusandmed edastama aretusühingule igakuiselt.

Vastavalt Põllumajandusloomade aretuse seaduse § 24 lg 7 peab seemendaja elektrooniliselt või paberkandjal arvestust emasloomade seemendamise kohta.

Arvestuses peavad kajastuma järgmised andmed:

- seemenduse järjekorra number
- seemendamise aeg
- loomapidaja/mära omaniku nimi
- isas- ja emaslooma nimi, nende registreerimisnumber ja tõuraamatunumber.

Eelpoololevad andmed peab seemendaja edastama aretusühingule peale seemendust järgmisel kuul.

Adress _____

[illegible]

Allkiri _____

EESTI HOBUSEKASVATAJATE SELTS

LISA 2

PAARITUSTUNNISTUS nr. 0010020

Paarituspunktis (aadress) _____

Paaritatud sugutäkuga _____ reg. nr. _____ TR nr. _____
(nimi)

täku tõug _____ sünd. _____ värvus _____

Täku vanemad: isa _____ ema: _____

Mära omanik: _____
(nimi ja aadress)

Märkus: Paaritustunnistus saata Eesti Hobusekasvatajate Seltsi hiljemalt 31. detsembriks paarituse (seemenduse) toimumise aastal.

MÄRA TUNNUSED

Nimi: _____ reg. nr. _____ TR nr. _____ sünd. _____

värvus ja märgised _____

Mära vanemad: isa _____ ema: _____

Paarituse (kunstliku seemenduse) aeg: " " _____ 200 a.

Korduspaarituse (kunstliku seemenduse) aeg: " " _____ 200 a.

Tiinuse kontrolli tulemus: _____

Toimunud paaritust (seemendust) tõendab: _____
(nimi ja allkirja dešifreering)

Paaritustunnistuse saanud: _____
(nimi ja allkirja dešifreering)

VARSA SÜNNITUNNISTUS

Ülalnimetatud paarituse tagajärjel on sündinud varss:

Sündimise aeg: " " _____ 200 a.

SUGU	NIMI*	VÄRVUS JA MÄRGISED

* Varsa nimi peab algama isa nime algustähega

Ülalnimetatud paarituse tagajärjel:

☐ mära ei tiinestunud

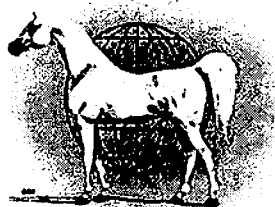
☐ loode aborteerus _____
(kuupäev)

☐ sumultsünd _____
(kuupäev)

Varsa omanik: _____
(nimi ja allkirja dešifreering)

EHS-i töötaja: _____
(nimi ja allkirja dešifreering)

Märkus: Varsatunnistus saata Eesti Hobusekasvatajate Seltsi hiljemalt 30 päeva jooksul peale varsa sündi.

LISA 3

SPERMA KOGUMISE**SE RAPORT****SPERMA KOGUMISE****SE RAPORT****TÄKU NIMI:****UELN:****TR NR:****Isa:****Ema:****Sünniaasta:****Värvus:****Surma aasta(vajadusel):****Sperma kogumise kuupäev:****Sperma saatmise kuupäev:****Sperma sihtkoht:****Täku omaniku nimi ja aadress:****MAKA NIMI:****UELN:****TR NR:****Isa:****Ema:****Sünniaasta:****Värvus:****Märkida X:****Värske sperma:****Jahutatud sperma:****Sügavkülmutatud sperma:****Mära omaniku nimi ja aadress:**

Käesolevaga tõendan, et esitatud andmed on õiged ja saadetav sperma on mõeldud ülalpool näidatud mära seemendamiseks.

Täku omaniku allkiri ja kuupäev: _____

SEEMENDUSE RAPORT

Raport ei asenda paaritustunnistust, mis tuleb täita tavalises korras.

Käesolevaga tõendan, et ülalpool näidatud täku sperma kasutati ülalpool näidatud mära seemendamiseks.

Mära omaniku allkiri ja kuupäev: _____

HOBUKASVATAJATE IDENTIFIKATSIOON

Nimi _____ Sugu _____

Tõug _____ Sünniaeg _____

Sünnikoht _____

Omanik _____

Paaritamise aeg _____ Paaritustunnistuse number _____

Isa _____ Ema _____

Värvus _____

Pea _____

VE _____

PE _____

VT _____

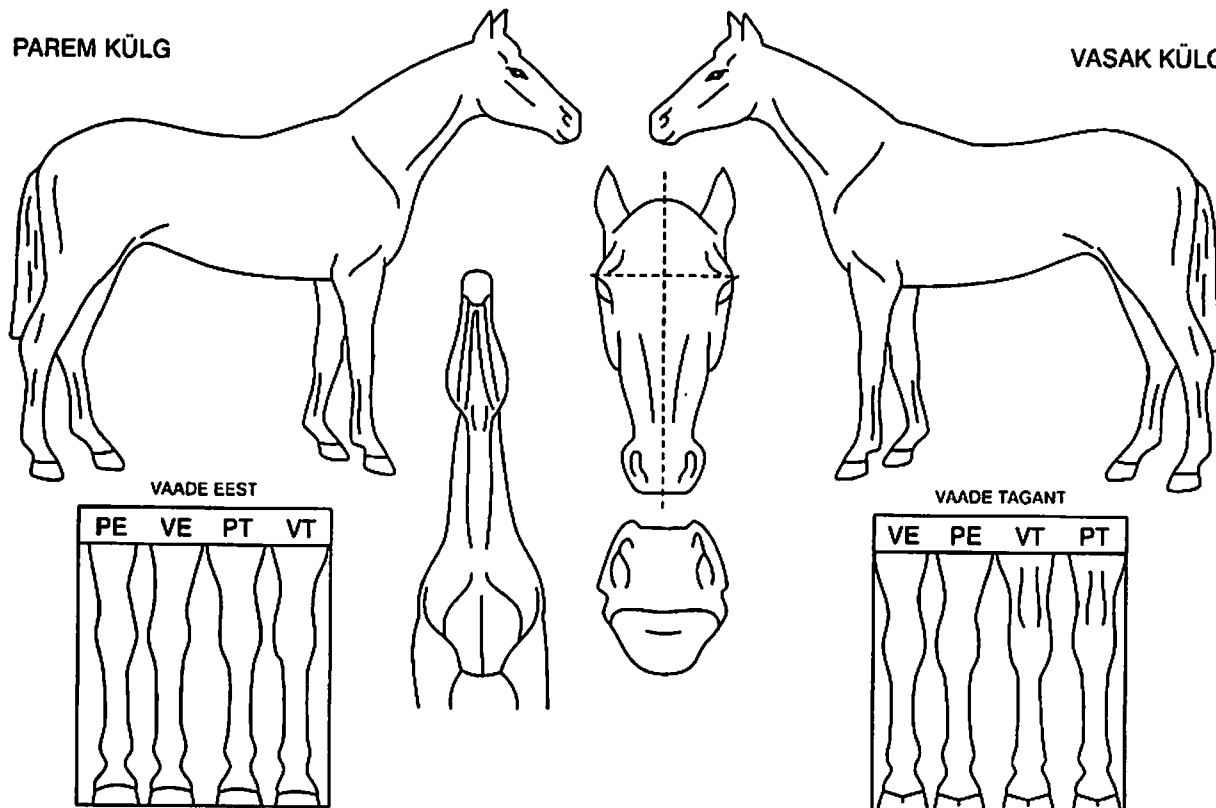
PT _____

Kere _____

Hobuse identifitseerimise lehele märgitakse tunnusmärgid (märgised, armid, põletusmärgid, pöörised), nende asukoht. Valged märgised märgitakse punase joonega ja pöörised X-ga. Märgiste puudumine tähistada O-ga.

PAREM KÜLG

VASAK KÜLG

Omanik _____ Identifitseerija _____
(esindaja) nimi / allkiri

Koht ja kuupäev _____

EPMÜ LOOMAKASVATUSINSTITUUDI GENEETIKALABOR
GENEETILINE EKSPERTIIS

HOBUSEOMANIK:		UURINGU EEST TASUB:	Saabunud laborisse
Aadress:		☐ omanik	
		☐ muu (nimi ja aadress)	
Tel:			
Proovi võtja (nimi ja allkiri):		Proovi võtmise kuupäev:	

ANDMED UURITAVA HOBUSE KOHTA:

LAB. NR	Nimi, reg.nr:		Sünniaeg:
	Tõug:	Sugu: mära ☐ täkk ☐	Uurimismaterjal: veri ☐ karvad ☐ sperma ☐
	Ema (nimi, reg.nr):	Sünniaeg	Uurimismaterjal: veri ☐ karvad ☐
	Emais (nimi, reg.nr):		

OLETATAV(AD) ISA(D)

LAB. NR	Nimi, reg.nr:	Sünniaeg	Uurimismaterjal:
	1.		veri ☐ karvad ☐ sperma ☐
	2.		veri ☐ karvad ☐ sperma ☐
Märkused/tähelepanekud:			

UURIMISE EESMÄRK:	☐ geneetiline identifitseerimine	☐ põlvnemisandmete kontrollimine

EKSPERTIISI TULEMUS SAATA:

☐ omanikule	☐ Eesti Sporthobuste Kasvatajate Seltsile
☐ Eesti Hobusekasvatajate Seltsile	☐ Jõudluskontrolli Keskusele
☐ Eesti Traaviliidule	☐ muu (näidata kellele)

ANDMED ESITAS (nimi ja allkiri):**EKSPERTIISI TULEMUS:**

Ekspert:

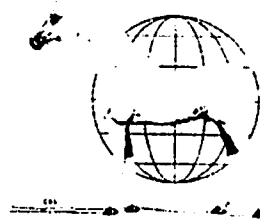
Kuupäev:

Postiaadress
Kreutzwaldi 1
51014 TARTU

Asukoha-aadress
Kreutzwaldi 46
2. korrus

Tel: (07) 313 470
Tel/fax: (07) 422 344
E-mail: genlab@eau.ee

EXPORT**CERTIFICATE**

ALL SECTIONS MUST BE COMPLETED IN FULL

Type or Use black ink to complete this form

COUNTRY OF EXPORT _____ DATE OF EXPORT: _____

NAME _____ SEX _____

DATE OF BIRTH ____/____/____ COLOUR _____

ORIGINAL STUD BOOK REFERENCE _____ ORIGINAL REGISTRATION NUMBER _____

UEN (If Issued) _____ MICROCHIP NUMBER (If Issued) _____

CURRENT STUD BOOK REFERENCE _____ CURRENT REGISTRATION NUMBER _____

Sire _____ Date of Birth _____ Colour _____

Original Stud Book Reference _____ Registration Number _____

Current Stud Book Reference _____ Current Registration Number _____

Dam _____ Date of Birth _____ Colour _____

Stud Book Reference _____ Registration Number _____

Current Stud Book Reference _____ Current Registration Number _____

Name, Address and Country of Breeder _____

_____

_____

_____

Name, Address and Country of the last Recorded Owner (Export Country)

_____

_____

_____

Name, Address and Country of Owner, Authorised Agent, Purchaser or Lessee (Receiving Country)

_____

_____

_____

Date Ownership Transfer (If Applicable) ____/____/____

CERTIFIED BY:**(STUD BOOK AUTHORITY)**

Name of Registry _____

Signature of Official _____

Date ____/____/____

 Print Name _____
 Official Stamp _____

WAHO Approved 2008

Form Continued on Reverse

A Certified copy of the horse's original markings form may also be attached

Draw outlines of true white markings (with underlying pink skin) or, the figures below. Use black ink. Whorls must be indicated with an 'X'.

Body Right Side

Face

Star

Strip or Blaze

Snip

Upper Lip, Lower Lip and Chin

Body Left Side

Legs

Front View

Right Side

Hind View

Left Side

Stocking

Sock

Fetlock

Pastern

Coronet

Fore Legs

Hind Legs

Hind Legs

Fore Legs

Fore Legs

Hind Legs

Fore Legs

Hind Legs

Face	White Markings		Underlying Pink Skin		Legs	White Markings		Underlying Pink Skin		Hoof Colour		
	Yes	No	Yes	No		Yes	No	Yes	No	Light	Dark	Pari
Star	☐	☐	☐	☐	Right fore leg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Strip or Blaze	☐	☐	☐	☐	Left fore leg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Snip	☐	☐	☐	☐	Right Hind leg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Upper Lip	☐	☐	☐	☐	Left Hind Leg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lower Lip & Chin	☐	☐	☐	☐				☐	☐	☐	☐	☐

Body Markings, Tattoo or Brand (if any)
Note location of Microchip if implanted

The following must be completed and the necessary documents sent direct to the Importing Registry together with this Export Certificate / Please check relevant boxes

Pedigree of this Exported horse

Blood-type or DNA type result of this Exported horse

Blood-type or DNA type result of the sire of this Exported horse

Blood-type or DNA type result of the dam of this Exported horse

Has this Exported horse been parent verified?

If Yes the Parent Verification Report must be attached

Laboratory Number

Laboratory Number

Laboratory Number

Yes ☐

No ☐

If this Exported horse is a mare and is in foal, the following must also be sent:

Blood-type or DNA type result of the in utero foal's sire

Laboratory Number

Pedigree and current registration details of in utero foal's sire

WAHO Semen Collection and Insemination Report Form for Mare, if relevant

This Registry issues a Registration Certificate only, which is attached

This Registry issues a Passport only, which accompanies the horse

This Registry issues a Registration Certificate, which is attached

AND ALSO a Passport as a Travel Document, which accompanies the horse

Has this horse been Microchipped?

Yes ☐

No ☐

Is this horse in transit? (Up to 6 months)

Yes ☐

No ☐

HOBUSE MÄRGISTAMISE TEADE

Kunupäev

Koht

Käesolevaga kinnitan et olen elektroonilise transpondriga märgistanud järgmise hobuse:**HOBUSE NIMI (ja vanematel hobustel UELN)****SÜNNIAEG****EMA NIMI (täidetakse varsa puhul)****VÄRVUS****MÄRGISTE KIRJELDUS:****TRANSPONDRI PAIGALDAMISE KOHT:****Hobuse omaniku/pidaja nimi ja allkiri****Märgistanud isiku nimi, allkiri ja ametinimetus**

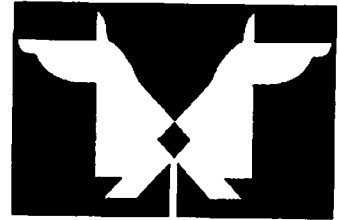
KARJAS OLEVATE HOBUSTE ARVESTUSE PIDAMISE VORM

alus: Põllumajandusministri 21.12.2009. a määrus nr. 128 § 12 lg 4
andmed tuleb kajastada arvestuses kolme päeva jooksul (§ 12 lg 5)

Loomapidaja andmed (nimi, aadress):

JRK	Nimi Registri number	Tõug	Sünnieeg (päev, kuu, aasta, kell)	Karja loomise aeg (kuupäev)	Esimine omanik (nimi, aadress, isiku- või registri- kood)	Karja loomise eesmärk (ost, pidamine, rent jms)	Karjast välja viimine (kuupäev)	Karjast välja viimine (kuu, kella, nimi, aadress, isiku- või registrikood)	Karjast välja viimise põhjus (müük, rent, pidamine, hulk, sum, hädalapp jms)
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									

Täida nimi ja allkiri _____

OMANIKU MUUTUS

Hobune:.....

UELN:.....

Kiibi nr:.....

Sünniaeg:.....

Isa:..... Ema:.....

Endine omanik:

Nimi:.....

Aadress:.....

.....

Telefon, e-mail:.....

Uus omanik:

Nimi:.....

Aadress:.....

.....

Telefon, e-mail:.....

OMANIKU MUUTUSE KUUPÄEV:.....**Allkirjad :****Endine omanik:.....****Uus omanik:.....**

Araabia tõugu hobuste
aretusprogramm on vastu
võetud 11.03.2011,
kinnitatud EHS Araabia
hobuste kasvatajate
haruseltsi juhatuse ja
tõukomisjoni koosolekul.

Kinnitan: Krista Sepp /

EHS tegevdirektor
15.03.2011, Tori

ARAABIA TÄISVERELIST TÕUGU HOBUSTE JÕUDLUSKONTROLLI LÄBIVIIMISE KORD

Jõudluskontroll viiakse läbi vastavalt Põllumajandusloomade aretuse seadusele, Loomakaitse seadusele ja Eesti Hobusekasvatajate Seltsi araabia täisverelist tõugu hobuste aretusprogrammile.

Araabia täisvereliste hobuste jõudluskontrolli läbiviimisel on aluseks järgmised korrad:

1. Aretuslooma põlvnemis- ja jõudlusandmete kogumise, nende õigsuse kontrollimise, töötlemise ja säilitamise kord
2. Aretuslooma jõudlusandmete ja nende hindamistulemuste avaldamise kord
3. Jõudlusandmete kogumise koolitusprogrammid ning jõudlusandmete koguja tunnistuse saamise nõuded ja tunnistuse väljastamise kord
4. Andmed laboratooriumi kohta, kus tehakse jõudluse määramiseks vajalikke analüüse

Üldosa

Hobuste jõudluskontroll on meetod hobuse võimete väljaselgitamiseks ja tõu- ning aretusväärtuse määramiseks. Jõudluskontrolliga kontrollitakse ning antakse hinnang hobuse jõudlusvõimele, liikumisele, hüppele, temperamendile.

Jõudluskontroll on jõudluse hindamine järgnevalt:

- **Varsa areng** ja üldmulje 1. eluaastal
- **Noorhobuste jõudluskatsete tulemused** Hinnatakse Eesti Hobusekasvatajate seltsi piirkondlikel ülevaatustel samadel alustel, kui teistesse tõugudesse kuuluvaid noorhobuseid.

Hinnatakse 10 punkti süsteemis järgmiste tunnuste alusel:

- a) Tüüp
- b) Keha
- c) Jalad
- d) Samm
- e) Traav
- f) Galopp ja hüpe
- g) Üldmulje

- **Võõrratsaniku test** (soovitavalt 3-6 aastastele noorhobustele)
- **Ratsaspordi võistlustulemused**
- **Näituste tulemused** Näitustel hinnatakse hobuseid vastavalt araabia hobuste rahvusvaheliselt tunnustatud hindamissüsteemile kahekümne punkti süsteemis.

Hinnatakse 20 punkti süsteemis järgmiste tunnuste alusel:

- a) Tüüp
- b) Pea ja kael
- c) Keha ja ülaliin
- d) Jalad
- e) Liikumine (samm ja traav)

- **Hindamine tõuraamatusse kandmisel**

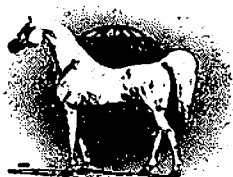
Tõuraamatusse kantakse järgmised mõõdud:

- a) Kõrgus turjalt
- b) Rinnaümbermõõt
- c) Kämba ümbermõõt

Hinnatakse järgmiste tunnuste osas:

- a) Tüüp
- b) Keha
- c) Jalad
- d) Samm
- e) Traav
- f) Üldmulje

- **Hindamine järglaste ja külgsugulaste järgi**

ARAABIA TÄISVERELISTE JÕUDLUSKATSETE JUHENDID

HOBUSTE

HOBUSTE ÜLEVAATUSED

Jõudluskatsed

Hobuste esitamine ja hindamine liivaväljakul ning vabaliikumises ja vabahüpetel.

Eesmärk

Hobuste hindamine ja valik, hobuste ja eellaste aretusväärtuse määramine

Osavõtjad

Araabia täisverelised hobused alates teisest eluaastast

Hindamine

Hinnatakse 10 punkti süsteemis järgmiste tunnuste alusel:

- a) Tüüp
- b) Keha
- c) Jalad
- d) Samm
- e) Traav
- f) Galopp ja hüpe
- g) Üldmulje

Hindamiskomisjon

Eesti Hobusekasvatajate Seltsi poolt määratud hindamiskomisjon. Komisjoni koosseis otsustatakse enne ülevaatuse toimumist.

Veterinaaria

Osa võivad võtta terved hobused, keda tuuakse tallidest, kus pole esinenud viimase 30 päeva jooksul nakkushaigustesse haigestumisi.

Osavõtutingimused

Eelregistreerimine EHS-i aadressil ehs@ehs.ee. Kaasa võtta hobuse pass.

Esitamistingimused

Noorhobuse esitajal nõutud korrektne riietus (näiteks valge pluus ja tumedad püksid).

Auhindamine

Osalenud hobustele rosetid ja omanikele diplomid

VÕÖRRATSANIKU TEST**Jõudluskatsed**

Hobuste esitamine ja hindamine ratsaniku all

Eesmärk

Kolmeaastaste ja vanemate hobuste hindamine ja valik

Hobuste ja eellaste aretusväärtuse määramine

Imporditud aretusmaterjali katsetamine

Osavõtjad

Kolmeaastased ja vanemad hobused

Hindamine

Hobust hinnatakse vabaliikumises ja kahe võõrratsaniku all testides.

Vabaliikumises hinnatakse järgmiste tunnuste alusel:

- a) Samm
- b) Traav
- c) Galopp
- d) Hüpe

Ratsaniku all hinnatakse järgmiste tunnuste alusel:

- a) Samm
- b) Traav
- c) Galopp
- d) Ratsastatavus – selle all hinnatakse hobuse allumist ja koostöövalmidust ratsanikuga

Hindamiskomisjon

Eesti Hobusekasvatajate Seltsi poolt määratud kolmeliikmeline hindamiskomisjon, kaks tetratsanikku ja ratsastusplatsil hindaja.

Veterinaaria

Osa võivad võtta terved hobused, keda tuuakse tallidest, kus pole esinenud viimase 30 päeva jooksul nakkushaigustesse haigestumisi.

Osavõtutingimused

Eelregistreerimine EHS-i aadressil ehs@ehs.ee. Kaasa võtta hobuse pass.

ARAABIA HOBUSTE NÄITUS

Jõudluskatsed

Hobuste esitamine ja hindamine väljakul kolmnurgal, võimalusel vabaliikumises

Eesmärk

Hobuste hindamine ja valik, hobuste ja eellaste aretusväärtuse määramine, parimate araabia täisvereliste hobuste autasustamine

Osavõtjad

Kõik araabia täisverelised hobused alates 1. eluaastast.

Hindamine

Hinnatakse rahvusvaheliselt tunnustatud 20 punkti süsteemis järgmiste tunnuste alusel:

- a) Tõutüüp
- b) Pea ja kael
- c) Keha ja ülaliin
- d) Jalad
- e) Liikumine (samm ja traav)

Punktide alusel määratakse tase:

- 85-100 punkti - kuldtase
- 75-84,99 punkti - hõbetase
- 65-74,99 punkti - pronkstase

Hindamiskomisjon

Eesti Hobusekasvatajate Seltsi poolt määratud hindamiskomisjon. Komisjoni koosseis otsustatakse enne ülevaatuse toimumist. Eesmärgiks kasutada võimalusel rahvusvahelisi araabia hobuste kohtunikke.

Veterinaaria

Osa võivad võtta terved hobused, keda tuuakse tallidest, kus pole esinenud viimase 30 päeva jooksul nakkushaigustesse haigestumisi.

Osavõtutingimused

Eelregistreerimine EHS-i aadressil ehs@ehs.ee. Kaasa võtta hobuse pass.

Esitamistingimused

Noorhobuse esitajal nõutud korrektne riietus (näiteks valge pluus ja tumedad püksid).

Auhindamine

Auhind iga vanuseklassi parimale.

Vanuseklasside võitjate hulgast valitakse Best in Show, kes saab kaelalindi ja WAHO auhinnad.

Osalenud hobustele rosetid ja omanikele diplomid

ARETUSLOOMA PÕLVNEMIS- JA JÕUDLUSANDMETE KOGUMISE, NENDE ÕIGSUSE KONTROLLIMISE, TÖÖTLEMISE JA SÄILITAMISE KORD

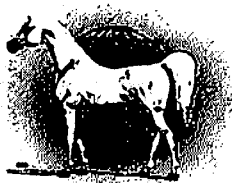
Seadusandlik alus on jõudluskontrolli läbiviimise korra üldosas.

1. Hobuse jõudlusandmed on jõudluskontrollis saavutatud või hinnatud tulemused
2. Jõudluse andmeid kogutakse ülevaatustel, võistlustel, näitustel
3. Jõudlusandmed koostatakse protokollidena või hindamislehtedena
4. Jõudlusandmed registreeritakse elektroonilises tőuraamatus (www.jkkeskus.ee/uushobu) 14 päeva jooksul peale sündmuse toimumist
5. Protokollid säilitatakse EHS büroos tähtajatult

Aretuslooma põlvnemis- ja jõudlusandmete õigsust kontrollib tõu- ja hindamiskomisjon koostöös tegevteenistusega.

Kontrollimise aluseks on järgmised dokumendid:

1. Hobuse pass
2. Geneetilise ekspertiisi akt
3. Hindamislehed
4. Jõudluskatsete protokollid

ARETUSLOOMA JÕUDLUSANDMETE JA NENDE HINDAMIS-TULEMUSTE AVALDAMISE KORD

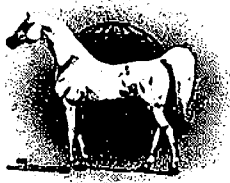
Seadusandlik alus on jõudluskontrolli läbiviimise korra üldosas.

Jõudluskontrolli protokollid ja hindamistulemused avaldatakse igaaastaselt Eesti Hobusekasvatajate Seltsi aastaraamatus, kodulehel ja kannetena elektroonilises tõuraamatus.

Eesti Hobusekasvatajate Seltsi kodulehel avaldatakse jõudluskatsete protokollid 14 päeva jooksul alates toimunud sündmusest.

Elektroonilisse tõuraamatusse kantakse jõudluskatsete tulemused 14 päeva jooksul alates toimunud sündmusest.

Kõigi jõudluskatsete tulemused kantakse omaniku soovil hobuse passi ja protokollid ära kiri edastatakse hobuse omanikule.

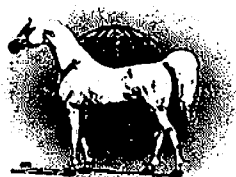
**JÕUDLUSANDMETE
KOOLITUSPROGRAMMID
JÕUDLUSANDMETE KOGUJA
SAAMISE NÕUDED JA
VÄLJASTAMISE KORD**

**KOGUMISE
NING
TUNNISTUSE
TUNNISTUSE**

Seadusandlik alus on jõudluskontrolli läbiviimise üldosas.

Jõudlusandmete kogumise koolitus ja tunnistuse väljastamine toimub koostöös Järvamaa Kutsehariduskeskuse ja Eesti Maaülikooliga.

Praktiline koolitus toimub koostöös teiste WAHO liikmestöuraamatute esindajatega ning töö- ja hindamiskomisjoniga.

**ANDMED LABORATOORIUMI KOHTA, KUS
TEHAKSE JÕUDLUSE MÄÄRAMISEKS
VAJALIKKE ANALÜÜSE**

Käesoleval ajal ei teostata Eestis araabia täisvereliste hobuste jõudluse määramiseks vajalikke analüüse laboratooriumis.